

Қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасы

Ана мен баланы қорғау

Қабылдаған: Дармен. Н. Ж

Орындаған: Әбдігани Қ

Дәріс жоспары:

1. Ана мен баланы қорғаудың анықтамасы.
2. Ана мен баланы қорғау мәселелерін шешудің жүйелі әдісі.
3. Әйелдерге және балаларға медициналық көмек ұйымдастыру ұстанымдары.
4. Ана мен баланы қорғау мекемелері.
5. Аналар өлімінің себептері.

**«Қоғамымызды құруымызға
қарай азаматтарымыздың өз
өмірінің аяғына дейін сау
болуы және оларды
қоршаған табиғи ортаның
таза болуы үшін күш салу
керек».**

*Н.Назарбаев. "Қазақстан-2030"
ұзақ мерзімді даму
стратегиясынан.*

Ана мен баланы қорғау деген – мемлекеттік, қоғамдық және медициналық мекемелер және медициналық шаралар, аналарды мадақтау, баланың дүниеге келуіне және тәрбиеленуіне жағдай жасау, ана мен баланың денсаулығын қамтамасыз ету, жанұяны нығайтуға жан-жақты қолдау жасау.

Қазақстанда әйелдер саны жалпы халық санының жартысынан көп (52 %), сондай-ақ еңбек жасындағылар мен жұмыс істейтіндердің тең жартысын құрайды.

Ана мен баланың денсаулығы -
болашақта мемлекетіміздің
демографиялық, экономикалық,
еңбектік, әлеуметтік, мәдени және
қорғаныс қуат- күшін қалыптастырады.
Осыған орай, ана мен баланы қорғау
мәселелері денсаулық сақтау жүйесі
жұмысының **басымды бағыты болып**
есептелінеді.

Ана денсаулығы

Республикада халықтың өсіп-өнуінің азаюы әйелдер денсаулығы жағдайының нашарлай түсу үрдісінің белең алуы аясында орын алуда.

Әйелдер денсаулығының индексі 30%, ал кейбір аймақтарда 20% және одан да төмен көрсеткіш құрайды. Соңғы 5 жылда аяғы ауыр әйелдердің қаны аздығының жиілігі 1,5 есе, бүйрек аурулары - 1,3 есе, жүрек-қан тамырлар жүйесі аурулары - 1,2 есе, ал тұтас алғанда экстрагенитальдық аурулар 1,7 есеге өскен.

Денсаулықтың төмен индексі аясында жүктілік пен босанудың асқыну деңгейі жоғары, толғақтың 60%-і қандай да бір асқынумен өтеді, әрбір дүниеге келген мың нәрестенің 288-і ауру болып туады.

Халық денсаулығының жалпы проблемасы арасында әйелдердің ұрпақ көтеруге қатысты денсаулығы **ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ МӘНІМЕН** ерекше тұрады, **себебі** ол дүниеге келген нәрестелердің денсаулығымен, демек, ұлттың, мемлекеттің болашағымен тікелей байланысты.

Республика әйелдерінің өсіп-өнушілікке қатысты, 100 босануға 66,7 түсік тастаудан келсе, дамыған елдерде 100 босануға 5-10 түсік тастау болады. Түсік-тастау ана өлімінің негізгі себептерінің бірі болып табылады, оның деңгейі жоғары да тірі туған 100 мың нәрестеге 76,9-дан келіп отыр.

Аналар өлімі

Аналардың өлім-жітімі айрықша алаңдаушылық туғызуда және ол тірі туған 100000 бала санына 75,3 адамды құрап отыр, мұның өзі АҚШ үшін тиісті көрсеткіштен (8,0) тоғыз есе артық және Израильден елеулі жоғары. Түркия мен Индияда байқалып отырғанмен салыстырғанда бұл көрсеткіш әлдеқайда төмен.

Аналар өлімі екі топқа бөлінеді:

- 1) тікелей акушерлік себептеріне байланысты;
- 2) жанама акушерлік себептеріне байланысты (әйелдердің жүктілік кезінде болған аурулары акушерлік себептеріне байланыссыз, бірақ жүктіліктің физиологиялық әсерінен болған асқыну).

Аналар өлімінің себептері кешенді түрде қаралады. Қазақстанда аналар өлімінің ең маңызды себептері:

- экстрагенитальды аурулар;
- акушерлік қан кету;
- гестоздар;
- түсік тастау.

Балалар денсаулығы

Қазіргі уақытта Қазақстанда созылмалы ауруларға шалдыққан балалар саны өсуде, сәбилер өлімі жоғары деңгейде қалып отыр. Негізінен, ауылдық жерлерде тұратын сәбилердің 80%-ға жуығы қан аздығымен, мешелмен ауырады, психикалық және дене бітімінің дамуы кейін қалуда.

Қазақстанда көптеген жылдар бойы тосын тыныс жолы жұқпалары және іш өту аурулары балалар, әсіресе сәбилер арасында кең тарала отырып, балалардың сырқаттануы мен шетінеуінің құрылымында алдыңғы орын алады. Жыл сайын 2 миллионға жуық бала тосын вирустық жұқпаға және 600 мыңнан астамы - диареялық ауруларға шалдығады.

Бір жасқа дейінгі балалардың шетінеуінің құрылымында тыныс мүшелерінің аурулары әлі алда келеді, ал бұлардың ішінде өкпе қабынуынан осы жастағы балалардың 30%-і шетінеуде, әрбір 7-ші сәбидің шетінеуінің себебі, тосын ішек жұқпасы болып табылады.

Сәбилер өлімі

халықтың әлеуметтік салауаттылығын, медициналық-әлеуметтік көмектің деңгейі мен сапасын, акушерлік-гинекологиялық және педиатриялық көмектің тиімділігін бағалайтын шұғыл критерий және **индикатор** болып саналады.

Сәбилер өлім көрсеткіші осы күнтізбелік жылдағы 1 жасқа толмай өлгендер санын осы жылдағы тірі туылғандар санына бөліп, 1000 көбейту арқылы есептейді. Туу көрсеткішінің айқын тербелісі кезінде былтырғы туылғандар санына нақты есептеу жүргізіледі – 1 жасқа толмай өлгендер санын биыл туылғандардың $\frac{2}{3}$ мен былтыр туылғандардың $\frac{1}{3}$ қосындысына бөліп, 1000 көбейту арқылы есептейді.

Қазақстан Республикасындағы сәбилер өлімінің себептері:

перинатальды кезеңде туындайтын жағдайлар; туа пайда болған ақаулар; тыныс алу жүйесінің аурулары; қайғылы жағдайлар; улану және жарақаттар, жұқпалы және паразитарлық аурулар.

Сәбилер өлімі деңгейін бағалау үшін бала өмірінің әр түрлі кезеңіне сай көрсеткіштер

есептеледі:

- *перинатальды;*
- *Неонатальды;*
- *ерте неонатальды;*
- *кеш неонатальды;*
- *постнеонатальды өлім көрсеткіштері.*

Ана мен балалардың денсаулығын қорғаудағы ұйымдастырушылық-құқықтық негіздер

- Жанұя және балалар қорғау мәселелерін Қазақстан Республикасының Конституциясында берілген (27 бап).
- Қазақстан Республикасының «Азаматтардың денсаулығын сақтау» заңында жүкті әйелдердің және аналардың құқығы, балалардың денсаулығын қорғау жөнінде нақты айтылған (12,13 баптар).

Әйелдерге және балаларға медициналық жәрдем көрсетудің ұйымдастырушылық ұстанымдары:

- - бір педиатр дәрігер ұстанымы яғни бір дәрігер учаскеге тіркелген 0 ден 14 жас 11 ай 29 күнге дейінгі балаларды бақылауы керек.
- - учаскелік ұстаным: учаскелік педиатр-дәрігер 800-1000 – ға дейін тіркелген аумақтағы учаскіге қызмет көрсетеді, акушер-гинеколог – жасы 15 –тен асқан 3-3,5 мың әйелдерге қызмет көрсетеді.

Аналарды қорғау мекемелері:

- біріктірілген перзентхана, әйелдерге кеңес беру жекеленген мекеме, жалпы ауруханалардың акушерлік-гинекологиялық бөлімдері, көп салалы ауруханада қосалқы аурулары бар жүкті әйелдерге арналған арнайы бөлімшелер (палаталар), адамның репродукция орталығы, медициналық-генетикалық кеңес беру орны, «Неке және жанұя» кеңес беру орны, медициналық бөлімі, дәрігерлік амбулаториясы, санаторлық-курорттық мекемелер.

Әйелдерге кеңес беру мекемесі.

- Қызмет көрсетеді: ауданға бекітілген барлық әйелдерге, жүкті әйелдерге, босанатын және босанған әйелдерге, босанғаннан кейінгі кезеңдегі әйелдерге, гинекологиялық аурулары бар әйелдерге.

Міндеттері:

- жүктілік кезіндегі асқынулар және босану және босанудан кейінгі кезеңде аурудың алдын алу, антенатальды кезеңдегі баланың денсаулығын қорғау, әйелдерге медициналық тексеру жүргізу, жүкті әйелдерді және созылмалы гинекологиялық аурулары бар жүкті әйелдерді бақылау және диспансерлік тіркеуге алу, ұйымдастырушылық-әдістемелік жұмыс, санитарлық – гигиеналық тәрбие жұмысын және салауатты өмір салтын насихаттау

Перзентхана

- босанатын және гинекологиялық аурулары бар әйелдерге арналған стационарлық мекеме.
- Ол жеке және әйелдерге кеңес беру орнымен біріккен болады. Перзентхананың құрылымы: қабылдау-өткізу орны, ол санитарлық өткізу орны ретінде жұмыс істейді, физиологиялық акушерлік бөлімі, обсервациялық - акушерлік бөлімі, жүкті әйелдердің патология бөлімі, нәрестелерге арналған бөлім (палаталар), гинекология бөлімі, емдеу-диагностикалық бөлімдері мен кабинеттері.

Перзентхана мен әйелдерге кеңес беру орнының тіркеу құжаттары:

- жүкті және босанған әйелдердің жеке картасы (111/у), нақты диагнозды тіркеудің статистикалық талоны (025-2/у), перзентхананың алмасу картасы (113/у), жүкті әйелдерді, босанатын және бала туған әйелдерді тіркеу журналы (002/у), жүктілікті тоқтатудың медициналық картасы (003-1/у), туу тарихы (096/у), нәрестенің даму тарихы (097/у), стационардағы туу туралы жазу журналы (010/у), стационардан шығу статистикалық картасы (066/у), стационардың төсек қоры және науқастарды қабылдау мен шығаруын есепке алу парағы (007/у), туу туралы куәлігі (105/у), өлім себебінің дәрігерлік куәлігі (106/у), перинатальды өлім себебінің дәрігерлік куәлігі (106-2/у).

Қортынды

Біз болашақ дәрігерлер ана мен бала денсаулығын жақсарту үшін қолымыздан келгенше көптеген кеңестер өткізіп және медицина жағынан дамыта білуіміз керек!

Көңіл бөліп тыңдағандарыңызға
рахмет!

